

ŠAJĀ NUMURĀ:

- Žurnāla "Latvijas Lopkopis" februāra numurā 2
- Tehnisko pakalpojumu cenu apkopojums par 2023. gadu 2
- Izsludināta LEADER projektu iesniegumu pieņemšana 5
- Sezonas laukstrādnieku nodoklis 7
- Notiks sadarbība ar Āfrikas valsti Ruandu 8
- Ja tu dari to, kas tev patīk, tu nenogursti! 10

PAR LLKC PAREDZAMO SADARBĪBU AR ĀFRIKAS VALSTI RUANDU – 8.-10. LPP.

Muhanzas reģiona ūdens rezervuārs Ruandā

AKTUALITĀTES

NOSKAIDROTI KONKURSA "LAUKIEM BŪT!" FINĀLISTI

Februāra izskaņā aizvadīts konkursa "Laukiem būt!" pusfināls un zināmi 18 jaunieši, kuri jau 8. martā sacentīsies par naudas balvām finālā.

Jaunieši no visas Latvijas 48 biznesa idejas prezentēja trīs kategorijās – lauksaimniecība un pārtikas pārstrāde, pakalpojumi nelauksaimniecības nozarē un nelauksaimnieciskā ražošana, un tās vērtēja pārstāvji no LLKC, Altum un LBTU. Prezentēto ideju klāsts bija tiešām bagātīgs.

Žūrijai bija sarežģīts uzdevums – atlasīt tos sešus jauniešus katrā kategorijā, kurus virzīt uz finālu. Bija biznesa idejas, par kurām žūrija bija vienprātis un izlemšana viegla, taču bija arī tik līdzīgas, ka arī pēc ilgām diskusijām šķita, ka tikai monētas mešana spēš noteikt labāko. Lai nu kā, dienas beigās lēmumi tika pieņemti un finālisti izvēlēti.

Lauksaimniecības un pārtikas pārstrāde:

Kristīne Savicka – pilngraudu miltu produkta "Pūtelis" ražošana; **Evita Ose** – piedevas ēdienu gatavošanai, mērces un sausās garšvielas; **Līva Vilcāne** – konditorejas izstrādājumi ar un bez cukuriem attēliem; **Santa Misiņa** – vegāniskas kūkas un batoniņi; **Zane Grunda** – sertificētu bērzu un egļu konteinerstādu audzēšana; **Elza Anete Strazdiņa** – rožu un ziemciešu audzēšana, dārza dizainu izstrāde un ierīkošana.

Nelauksaimniecības pakalpojumi:

Laima Januševska – digitāla mācību platforma angļu valodas apguvei pirmsskolas vecuma bērniem; **Dainis Vlasovs** – traktor tehnikas pakalpojumi lauku viensētām un uzņēmumiem laukos; **Kristīne Savicka** – koka mēbeļu

atjaunošana; **Raivis Rozentāls** – aktīvās atpūtas inventāra noma un izmitināšanas pakalpojumi pie Daugavas; **Solveiga Ozolniece** – ābolu un citu augļu sulas spiešanas pakalpojums; **Ilze Estere Kleinhofa** – džeza kamerkoncerti muižas teritorijā.

Nelauksaimnieciskā ražošana:

Santa Krūmiņa (SIA "Zabi") – jautrās dušas želejas; **Evika Kervāne** – transformējamu bērnu apģērbus un aksesuārus ražošana; **Zane Lasmane** – dabīgās kosmētikas ražošana; **Elmārs Cimdiņš** – metālapstrāde un lauksaimniecības tehnikas ražošana; **Haralds Ducens** – bioloģiskie augu stādīšanas podiņi; **Uldis Valainis** – lāzergravēšanas un 3D printēšanas pakalpojumi un produkti.

- Pieejamas mācības meža īpašniekiem ar ES atbalstu – piesakies! 12
- Eiropas Komisija plāno samazināt slogu lauksaimniekiem 13
- Svarīgākie datumi, kurus lauku uzņēmējs nedrīkst aizmirst 2024. gada aprīlī .. 14
- Dzimta dod spēku darboties 15

AKTUALITĀTES

ŽURNĀLA "LATVIJAS LOPKOPIS" FEBRUĀRA NUMURĀ

Zurnāla februāra izdevumā sniedzam ieskatu janvārī notikušajā starptautiskajā lauksaimniecības, pārtikas un dārzkopības izstādē "Grüne Woche" jeb "Zaļā nedēļa" Berlīnē, kas notika Vācijas zemnieku protestu pavadītā. Sniedzam arī nelielu apskatu par zemnieku protestiem Eiropā un galvenajiem cēloņiem, kādēļ tie katrā valstī notiek.

Kādas šogad ir izmaiņas gada ieņēmumu deklarācijas sagatavošanā, skaidro LLKC Grāmatvedības un finanšu nodaļas vadītāja Linda Puriņa.

Rakstām arī par plāniem reformēt Lauksaimniecības datu centru. Ko tas nozīmē, skaidro LDC direktora vietniece Erna Galvanovska un komentē LLKC valdes priekšsēdētājs Mārtiņš Cimermanis.

Saimnieku pieredzes rubrikā lasiet stāstu par jauno piensaimnieku no Rēzeknes novada Dekšāru pagasta Lauri Ikaunieku, kurš attīsta vecāku izveidoto "Lazdu māju" saimniecību.

Par to, kā pērn veicies demonstrējumā par pagarināto ganību periodu Rūjienas pusē, raksta LLKC Valmieras KB lopkopības konsultante Rita Gluha.

LLKC konsultants-eksperts veterinārmedicinā Dainis Arbidāns raksta par acidozes riska faktoriem augstāžīgos slaucamo govju ganāmpulkos.

LLKC pērn Kuldīgas novada SIA "Lāses AM" uzsāka demonstrējumu par pirmās atnešanās vecuma ekonomisko vērtējumu zīdītājgovīm. Par pirmajiem demonstrējuma rezultātiem informē LLKC Lopkopības kompetenču centra vadītāja Anita Siliņa.

Aitkopjiem piedāvājam Latvijas Aitu audzētāju asociācijas aitū vērtēšanas speciālistes Dīnas Avotiņas rakstu par komforta turēšanas apstākļiem aitām. Savukārt veterinārārste un SIA "Mikaitas" saimniece Aija Šneidere raksta par ūdeņainās mutes infekcijas slimību jēriem.

Putnkopības rubrikā saimnieku pieredzes apraksts par Tukuma novada Irlavas pagasta z/s "Karotītes", kur saimnieki ar bioloģiskām metodēm audzē broilerus gan vietējā tirgus vajadzībām, gan eksportam.

Zirgkopības rubrikā LLKC Apgāda redaktore Daces Milleres raksts par influenceri Madaru Somu, kura ne tikai sociālajos tīklos stāsta par zirgaudzēšanu, bet arī pati audzē zir-

gus drauga Valda vecākiem piederošā nelielā stallī Kombulos.

Kā ierasts, žurnālā nozares ziņas no Latvijas un ārzemēm, labas veselības uzturēšanas padomi, saimnieku aptauja, recepte un anekdotes.

Atgādinām, ka žurnālu "Latvijas Lopkopis" iespējams abonēt VAS "Latvijas Pasts" pasta nodaļās visā Latvijā, abonēšanas indekss – 2044, pasūtīšanu iespējams veikt arī elektroniski "Latvijas Pasts" mājaslapas elektroniskās abonēšanas sadaļā: https://abone.lv/lv/latvijas_preses_izdevumi/zurnali/2044/2024_gads/

Žurnālu var iegādāties arī Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrā Ozolniekos.

Iveta Tomsone, LLKC Apgāda vadītāja

LAUKSAIMNIECĪBAS TEHNIKA

TEHNISKO PAKALPOJUMU CENU APKOPOJUMS PAR 2023. GADU

LLKC Ekonomikas nodaļa apkopojusi tehnisko pakalpojumu cenas par 2023. gadu. Cenu apkopojums tiek veikts, pamatojoties uz konsultantu iesūtīto informāciju par 41 dažādu tehnisko pakalpojumu cenām visos Latvijas reģionos 2023. gadā. Tehnisko pakalpojumu cenas veidojas, saskaitot degvielas, darbaspēka un pamatlīdzekļu nolietojuma izmaksas, kā arī pakalpojuma sniedzēja vēlamā peļņu. Tehnisko pakalpojumu cenas norādītas bez pievienotās vērtības nodokļa (bez PVN).

Lielākoties pakalpojumu cenas 2023. gadā, salīdzinot ar 2022. gadu, ir palielinājušās. Cenas palielinājušās 25 pakalpojumiem, bet samazinājušās 15. Jāatzīst, ka kopumā izmaiņas ir bi-

jušas minimālas. Vidēji pakalpojumu cenas palielinājās par 4%. Lai arī pēdējos gados bija ierasts, ka cenas cēlās krietni raitāk, tomēr 2023. gadā tās saglabājās līdzīgā līmenī kā 2022. gadā. Pakalpojumu sniedzējus no cenu palielināšanas daļēji atturēja degvielas cenas pazemināšanās. Ja 2022. gadā vidējā dīzeļdegvielas cena Latvijā bija 1,67 eiro/litrā, tad 2023. gadā cena samazinājās uz vidēji 1,50 eiro/litrā.

Reģionu līmenī populārākajiem pakalpojumiem cenas ir ļoti līdzvērtīgas. Vienīgi var izcelt Latgales reģionu, kurā daudzas pakalpojumu cenas ir zemākas kā citos reģionos.

Lielākais cenu palielinājums 2023. gadā, salīdzinot ar 2022. gadu, bijis sniega šķūrešanai (izcenojums par km). Cena pieaugusi par 32,73%, no 19,09

eiro/km uz 25,34 eiro/km. Tāpat liels kāpums ir arī organisko mēsļu izkliešanasai (25,38%), naudas izteiksmē gan tas ir niecīgs, jo cena no 3,30 eiro/t ir palielinājusies uz 4,14 eiro/t. Būtisks pieaugums ir bijis arī sējumu ecēšanas pakalpojumam – no 21 eiro/ha uz 26,11 eiro/ha (24,34%). No 41 apkopojumā iekļautā pakalpojuma cena virs 10% robežas ir augusi tikai 8 pakalpojumiem. 8 pakalpojumiem cenu palielinājums bija no 5 līdz 10% robežās, bet zem 5% cena pieaugusi 9 pakalpojumiem. No 15 pakalpojumiem, kuriem cenas samazinājušās, tikai 3 pakalpojumiem cenu samazinājums bija lielāks par 10%. Lielākais cenu samazinājums bijis: graudu tīrīšanai (-15,38%), graudu malšanai (-13,35%) frēzēšanai (-12,34%).

► 3. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

1. tabula. Tehnisko pakalpojumu vidējo cenu salīdzinājums Latvijā 2023. un 2022. gadā

N.p.k.	Tehniskie pakalpojumi	Mērvienība	Vidējā cena 2023. g.	Vidējā cena 2022. g.	Cenu izmaiņas 2023. g. pret 2022. g., %	Maksimālā cena 2023. g.	Minimālā cena 2023. g.
1	Šķīvošana	eiro/ha	43,53	46,50	-6,40	47,50	40,40
2	Organisko mēsļu izkliešana	eiro/t	4,14	3,30	25,38	5,00	2,87
3	Aršana	eiro/ha	63,30	65,24	-2,97	68,18	61,00
4	Kultivēšana	eiro/ha	35,40	37,85	-6,47	40,00	31,14
5	Frēzēšana	eiro/ha	56,25	64,17	-12,34	65,00	50,00
6	Šļūķšana	eiro/ha	28,50	26,89	5,99	30,00	22,50
7	Graudaugu sēšana	eiro/ha	44,40	41,04	8,18	50,00	39,17
8	Kombinētais agregāts (augšnes apstrāde+sēšana)	eiro/ha	60,19	58,50	2,89	62,86	55,00
9	Pievelšana	eiro/ha	23,33	21,25	9,80	30,00	20,00
10	Sējumu ecēšana	eiro/ha	26,11	21,00	24,34	35,00	23,75
11	Kartupeļu stādīšana	eiro/ha	80,00	80,05	-0,06	95,00	72,50
12	Kartupeļu vagošana	eiro/ha	32,86	30,71	6,98	35,00	30,00
13	Smidzināšana (traktorvilkmes) (bez AAL izmaksām)	eiro/ha	24,00	23,20	3,45	26,67	20,00
14	Minerālmēsļu izkliešana (bez min. mēsļu izmaksām)	eiro/ha	20,43	20,56	-0,62	25,00	19,50
15	Zāles pļaušana	eiro/ha	43,60	43,98	-0,87	48,33	38,29
16	Ganību apļaušana	eiro/ha	39,29	37,17	5,70	45,00	32,50
17	Grāvmalu un ceļmalu apļaušana	eiro/h	40,83	38,89	4,99	50,00	30,00
18	Vālošana - ārdīšana	eiro/ha	32,06	30,66	4,56	35,83	20,00
	Presēšana rituļos:						
19	siens	eiro/gab.	6,04	6,10	-0,86	6,80	5,33
20	skābsiens (ieskaitot plēvi un tiklu)	eiro/gab.	18,25	17,60	3,69	20,00	12,00
21	Skābsiena rituļu ietišana plēvē (bez plēves izmaksām)	eiro/gab.	5,67	5,25	7,94	8,00	4
22	Zāles smalcināšana (piekabināms smalcinātājs)	eiro/ha	60,00	57,83	3,75	65,00	55,00
23	Graudaugu kulšana	eiro/ha	87,74	84,98	3,25	89,50	85,71
24	Rapša kulšana	eiro/ha	96,43	89,94	7,21	100,00	95,00
25	Kartupeļu lakstu pļaušana	eiro/ha	39,17	43,33	-9,62	50,00	33,33
26	Kartupeļu kratīšana	eiro/ha	96,00	86,00	11,63	106,67	80,00
27	Kartupeļu novākšana ar kombainu	eiro/ha	298,00	298,14	-0,05	320,00	250,00
28	Graudu kaltēšana (cena vienas graudu tonnas izkaltēšana par 1% mitruma)	eiro/t%	4,81	4,82	-0,13	6,70	3,82
29	Graudu tīrīšana	eiro/t	3,41	4,03	-15,38	3,80	2,60
30	Graudu malšana	eiro/t	26,43	30,50	-13,35	30,00	21,67
31	Graudu kodināšana (bez kodnes izmaksām)	eiro/t	20,00	-	-	30,00	16,67
	Traktoru noma						
32	40-80 Zs*	eiro/h	30,00	28,00	7,14	35,00	27,50
33	81-130 Zs	eiro/h	35,00	31,00	12,90	40,00	31,67
34	131-180 Zs	eiro/h	37,50	35,88	4,53	42,50	35,00
35	Kravas automobils (kravnesība virs 10,0 t)	eiro/km	1,11	1,18	-5,57	1,25	1,07
36	Lauksaimniecības tehnikas transportēšana ar traileri	eiro/km	1,42	1,39	1,95	1,60	1,30
	Ekskavators						
37	mini ekskavatori līdz 3 tonnām	eiro/h	28,56	30,60	-6,68	35,00	26,50
38	ekskavatori 3,1-8 tonnas	eiro/h	41,25	36,22	13,88	41,88	40,00
39	ekskavatori virs 8 tonnām	eiro/h	51,40	45,64	12,63	56,67	46,25
40	Sniega šķūvēšana	eiro/h	46,81	41,25	13,48	50,00	40,00
41	Sniega šķūvēšana	eiro/km	25,34	19,09	32,73	29,00	22,33

*Zs Zirgspēki

pakalpojumi, kuru cenas 2023. gadā ir samazinājušās, salīdzinot ar 2022. gadu

pakalpojumi, kuru cenas 2023. gadā ir palielinājušās, salīdzinot ar 2022. gadu

2. lpp.

Graudu tīrīšanai cena ir ļoti atkarīga no piemaisījuma satura graudos. Parasti pakalpojumu sniedzēji graudu tīrīšanai pieņem izcenojumu par t%. Attiecīgi tiek skatīts, cik procentu piemaisījumu bija graudos un, jo vairāk piemaisījumu, jo cena par tonnas attīrīšanu lielāka.

Sniega šķūvēšanai lielais cenu pieaugums ir saistīts ar sniega segas biežumu. Jo lielāka sniega sega, jo lēnāks darba temps un attiecīgi 1 km notīrīšanai ir nepieciešams ilgāks laiks. 2023. gada beigas izcēlās ar ļoti raženu sniega kārtu, likumsakarīgi arī cenas kāpums.

Tehnisko pakalpojumu cenu izmaiņas 2023. gadā, salīdzinot ar 2022. gadu, redzamas 1. tabulā.

Populārāko tehnisko pakalpojumu cenu līmenis reģionos ir līdzvērtīgs (skat. 2. tabulu). Vidēji viszemākais cenu līmenis ir Latgalē. Pārējos četros reģionos cenu līmenis ir līdzvērtīgs.

Secinām, ka viena pakalpojuma cenas reģionos atšķiras, bet neizēmīgas viens konkrēts reģions ar augstākajām cenām. Vislielākās cenu atšķirības bijušas: kultivēšanai (Vidzemē: 31,14 eiro/ha, Kurzemē: 40,00 eiro/ha, kas ir par 28,4% vairāk), graudaugu sēšanai (Vidzemē: 39,17 eiro/ha, Zemgalē: 50,00 eiro/ha, kas ir par 27,7% vairāk), siena presēšanai rituļos (Latgalē: 5,33 eiro/gab., Vidzemē: 6,80 eiro/gab., kas ir par 27,5% vairāk), zāles pļaušanai (Latgalē: 38,29 eiro/ha, Vidzemē: 48,33 eiro/ha, kas ir par 26,2% vairāk).

Atšķirība tehnisko pakalpojumu cenās reģionos pastāv vairāku iemeslu dēļ. Pirmkārt, cenu līmeni var ietekmēt lauksaimniecības specializācija reģionos. Otrkārt, tā var būt pakalpojumu piedāvājuma un pieprasījuma attiecība konkrētai tehniskajai operācijai. Ja pakalpojuma piedāvājums reģionā ir lielāks par pieprasījumu, tad pakalpojuma tirgus cena būs zemāka. Ja pieprasījums pēc pakalpojumiem pārsniedz piedāvājumu, tad pakalpojuma tirgus cena ir augstāka. Ir tehniskās operācijas, kurām pakalpojumu sniedzēju skaits novados ir ļoti mazs, līdz ar to arī konkrēto pakalpojumu cenas ir augstākas. Tam par iemeslu var būt arī lauksaimnieka nevēlēšanās sniegt kādu pakalpojumu. Lauku saimniecība ar šo tehniku strādā ikdienā un, ja kādam apkārtnē ir lūgums pēc konkrētā pakalpojuma, tad tas tiek darīts tikai par ļoti augstu samaksu.

4. lpp.

2. tabula. Vidējās tehnisko pakalpojumu cenas Latvijā 2023. gadā pa reģioniem

N.p.k.	Tehniskie pakalpojumi	Mērvienība	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
	1	2	3	4	5	6	7
1	Šķīvošana	eiro/ha	42,50	47,50	47,50	47,50	40,40
2	Aršana	eiro/ha	68,18	61,00	62,50	62,50	61,67
3	Kultivēšana	eiro/ha	38,33	31,14	40,00	35,00	37,50
4	Graudaugu sēšana	eiro/ha	49,17	39,17	46,67	50,00	41,43
5	Kombinētais agregāts (augšnes apstrāde+sēšana)	eiro/ha	61,00	62,86	59,50	60,00	55,00
6	Zāles pļaušana	eiro/ha	45,00	48,33	47,50	41,67	38,29
7	Siena presēšana rituļos	eiro/gab.	5,75	6,80	6,67	5,75	5,33
8	Graudaugu kulšana	eiro/ha	89,50	87,78	89,25	86,67	85,71

3. lpp.

Vēl tehnisko pakalpojumu cenas ir atkarīgas no tā, cik liels darba apjoms jāveic – cik liela platība vai produkcijas apjoms jāapstrādā. Jo mazāka platība vai produkcijas daudzums jāapstrādā, jo pakalpojuma cena par vienu vienību ir lielāka. Dažkārt var rasties situācija, ka, sniedzot pakalpojumu mazu platību apstrādāšanai, ilgāks laiks aiziet pārbraucienā un tehnikas sagatavošanā darba veikšanai nekā pašam veicamajam darbam. Šādos gadījumos arī sniegto pakalpojumu cenas būs augstākas, kā apstrādājot lielas platības. Šī iemesla dēļ arvien vairāk pakalpojumu sniedzēju izvēlas sniegt pakalpojumus, piemērojot stundas tarifa likmi. Reģionos atšķiras arī augšnes granulometriskais sastāvs un, piemēram, arot mālainu augsni, darba temps būs krietni zemāks, kā arot smilšu augsni.

Arī šogad pašu izplatītāko tehnisko pakalpojumu tirgus cenām pievienojam tehnisko operāciju veikšanas izmaksas, ko aprēķinājis LLKC Inženiertehniskās nodaļas vadītājs Jānis Kažotnieks. Pašizmaksas pozīcijas ir tehnikas nolietojums, darbaspēka izmaksas, degvielas izmaksas, remontu un apkopju izmaksas (atkarībā no tehnikas veida: 3 līdz 6% no tehnikas vērtības).

Tehnikas nolietojums aprēķināts, pamatojoties uz vidējo tehnikas tirgus cenas

un lietotas tehnikas pārdošanas vērtības starpību. Tehnikas izmantošanas laiks ir pieņemts 6 līdz 7 gadi (kombainam 8 gadi). Darbaspēka izmaksas aprēķinātas, izmantojot darbaspēka stundas bruto tarifa likmi – 16 eiro/h. Dīzeļdegvielas patēriņš piemērots sekojoši: aršanai 22 litri/h, kultivēšanai 25 litri/h, graudaugu sējai ar kombinēto agregātu 32 litri/h, smidzināšanai 11 litri/h, minerālmēslu izklādei 13 litri/h, pļaušanai 11 litri/h, presēšanai 12 litri/h, kulšanai 38 litri/h. Zinot darba ražīgumu, šo visu iespējams pārreķināt arī uz hektāriem. Piemēram, graudaugu kulšanas gadījumā ar 5,1 m hederi stundas laikā nokuļam 2,14 ha, tātad degvielas patēriņš uz hektāru ir $38/2,14=17,8$ litri. Smidzināšanai attiecīgi $11/6,4=1,7$ litri, reķinot uz hektāru.

Izmantojot iepriekš minētos datus, iegūtas tehnisko pakalpojumu pašizmaksas, kas redzamas 3. tabulā.

Analizējot 3. tabulas datus, redzam, ka lielākajai daļai tehnoloģisko pakalpojumu tirgus cenas ir lielākas par pašizmaksām. Bet ir arī pakalpojumi, kuriem cenas ir zemākas kā pašizmaksas. Šāda situācija ir radusies, jo pašizmaksas aprēķinā ir pieņemta jaunas tehnikas tirgus vērtība, tāda, kāda tā bija 2023. gadā, bet tehniskos pakalpojumus daudzi vēl sniedz ar veco tehniku. Tas nozīmē, ka, lai arī patlaban dažiem pakalpojumiem

cenas ir zemākas kā tehniskās operācijas pašizmaksa, nākotnē tas mainīsies. Tehniskās operācijas, kurām šobrīd pašizmaksa ir augstāka par pakalpojuma cenu, ir graudaugu kulšana, graudaugu sēja ar kombinēto agregātu un aršana. Aršanai izmaksu starpība ir -7,49 eiro/ha, graudaugu sējai ar kombinēto agregātu -6,07 eiro/ha un graudaugu kulšanai -20,48 eiro/ha. Daudz ko nosaka arī tehnikas noslodze. Nepieciešams iegādāties tādu, lai tā tiktu maksimāli noslogota. Ja nespējam noslogot tehniku, tad ir jāpērk mazāka, un arī izmaksas samazināsies. Naudas izteiksmē būtiskākās atšķirības ir kultivēšanai, kur vidējā pakalpojuma cena viena hektāra apstrādei par 15,14 eiro pārsniedz pašizmaksu, smidzināšanai, kur vidējā pakalpojuma cena viena hektāra apstrādei par 14,61 eiro pārsniedz pašizmaksu, un pļaušanai ar traktoram piekabināmo pļaujmašīnu, kur vidējā pakalpojuma cena viena hektāra apstrādei par 11,52 eiro pārsniedz pašizmaksu.

Ja vēlaties aprēķināt tehnikas izmaksas savā saimniecībā, esat aicināti izmantot LLKC izstrādāto tehnikas izmaksu aprēķināšanas rīku, kas pieejams LLKC mājaslapā sadaļā “Nodevēģi”, apakšsadaļā “Tehnikas izmaksu aprēķinu rīks”, tiešsaistes adrese: <http://new.llkc.lv/lv/nozares/ekonomika/saimniekiem-talka-nak-tehnikas-izmaksu-aprekinu-riks>.

Ja rodas jautājumi par tehnisko pakalpojumu vidējām cenām, sazinieties ar ekonomikas konsultantu Kristapu Vītoli (mob. tālr. 26030123, e-pasts: kristaps.vitols@llkc.lv). Savukārt par tehnikas izmaksu aprēķiniem varat sazināties ar Jāni Kažotnieku (tālr. 26660676, e-pasts: janis.kazotnieks@llkc.lv).

Kristaps VĪTOLS,
LLKC ekonomikas
konsultants
e-pasts:
kristaps.vitols@llkc.lv
tālr. 26030123

3. tabula. Tehnisko operāciju veikšanas izmaksas un vidējo tirgus cenu salīdzinājums Latvijā 2023. gadā

N.p.k.	Tehniskās operācijas	Operācijas veikšanas izmaksas, eiro/ha	Pakalpojuma cena 2023. gadā, eiro/ha	Pakalpojumu cenu un operāciju izmaksu starpība, eiro/ha
1	Aršana (4 korpusu)	70,79	63,30	-7,49
2	Kultivēšana (6 metri)	20,26	35,40	15,14
3	Graudaugu sēja ar kombinēto agregātu	66,26	60,19	-6,07
4	Smidzināšana (16 metri)	9,39	24,00	14,61
5	Minerālmēslu izklādešana	9,97	20,43	10,46
6	Pļaušana ar traktoram piekabināmo pļaujmašīnu	32,08	43,60	11,52
7	Presēšana rituļos	49,12	60,43	11,31
8	Graudaugu kulšana	108,22	87,74	-20,48

VIETĒJĀS RĪCĪBAS GRUPAS

Astoņas vietējās rīcības grupas savās teritorijās ir izsludinājušas projektu pieteikumu pieņemšanu ES Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai KLP stratēģiskā plāna 2023.–2027. gadam ietvaros. Patlaban aktīvi tiek organizēti semināri potenciālajiem projektu iesniedzējiem, kuros tiek skaidroti atbalsta saņemšanas nosacījumi, sniedzot padomus arī veidlapu aizpildīšanai un dokumentācijas sagatavošanai.

Plašākai informācijai: <https://www.lad.gov.lv/lv/pieteikšanas-termini-uz-pasakumu-elfla-2023-2027>. Aicinām sekot līdzi, vai sazinieties ar savas teritorijas vietējo rīcības grupu!

Kopējā lauksaimniecības politika lauku attīstībai

Lauku telpai ir daudzfunkcionāla nozīme. Tajā atrodas nozīmīgi dabas resursi, tā ir lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares darbības telpa, tai piemīt rekreācijas un tūrisma funkcija, tā ir dzīvesvieta lauku iedzīvotājiem.

Kopējā lauksaimniecības politika (KLP) ir tikai viena no politikas jomām, kas skar lauku apvidus un cenšas atbalstīt to attīstību papildus kohezijs, izglītības, sociālajai un citai politikai ES līmenī. Tomēr tieši KLP ir vistiešāk saistīta ar lauku apvidiem.

KLP galvenais mērķis joprojām saglabājas kā pārtikas ražošana, vienlaikus veicinot ilgtspējīgu lauksaimniecības praksi un dabas resursu apsaimniekošanu, sniedzot ieguldījumu Zaļā kursa mērķu izpildē, kā arī atbalstot lauku teritoriju sociālekonomisko attīstību, uzņēmējdarbību, inovāciju izstrādi un ieviešanu, kā tas ir paredzēts apstiprinātajā Latvijas KLP stratēģiskajā plānā 2023.–2027. gadam (KLP SP).

LEADER Latvijā – ES atbalstīta iespēja īstenot savas idejas laukos

Atbalsts lauku kopienu ilgtspēju veicinošām vietējās attīstības iniciatīvām, uzlabojot sociālo situāciju laukos, veidojot labvēlīgu vidi dzīvošanai, uzņēmējdarbībai un lauku teritoriju attīstībai KLP SP ietvaros, tiek sniegts, ieviešot LEADER pieeju. Šīm aktivitātēm tiek atvēlēti 58,5 milj. eiro, kas ir 7% no ko-

IZSLUDINĀTA LEADER PROJEKTU IESNIEGUMU PIEŅEMŠANA

• Veicināt gudru, konkurētspējīgu, izturētspējīgu un daudzveidīgu lauksaimniecības nozari;

• Atbalstīt vidrūpiun rīcību klimata jomā

• Stiprināt sociālekonomisko vidi lauku apvidos

Veicināt nodarbinātību, izaugsmi, dzimumu līdztiesību, tostarp sieviešu līdzdalību lauksaimniecībā, sociālo iekļautību un vietējo attīstību lauku apvidos, veicināt arī aprītes bioekonomiku un ilgtspējīgu mežsaimniecību

Kopējās lauksaimniecības politikas pamatmērķi un prioritātes

pējā Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) finansējuma.

LEADER pieeja – jaunāka, inovatīvāka un vienkāršāka

Jaunajā KLP plānošanas periodā no 2023. līdz 2027. gadam visā Latvijā tiks īstenotas 33 sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģijas (SVVA stratēģija), kuru mērķis ir nodarbinātības veicināšana lauku apvidos, attīstot vietējo uzņēmējdarbību un konkurētspēju, sociālās situācijas uzlabošana laukos, labvēlīgākas vides veidošana dzīvošanai, kā arī vietējās attīstības potenciāla un resursu ilgtspējīgas izmantošanas veicināšana. Arī turpmāk inovācijas būs vietējo rīcības grupu (VRG) attīstības pasākumu virzītājspēks, veicinot jaunu tehnoloģiju, digitālo risinājumu attīstību un iesaistot plašāku interesentu loku. LEADER mērķis ir ilgtspējīga Latvijas lauku ekonomikas izaugsme, tādēļ īpaši svarīgi ir pievērst uzmanību arī jauniešiem un sievietēm.

LEADER – metode lauku attīstības veicināšanai

LEADER/SVVA attīstība un būtība.

LEADER programma Eiropas Savienībā tika uzsākta 1991. gadā kā eksperimentāla iniciatīva, lai uzlabotu lauku attīstības potenciālu, piesaistot vietējās iniciatīvas un zināšanas, un izplatot šīs zināšanas citos lauku apvidos. LEADER ir nodrošināts nepārtraukts ES atbalsts, tā ir kļuvusi par svarīgu lauku attīstības politikas elementu, kas tiek augstu vērtēts visā Eiropā.

LEADER galvenie elementi ir partnerība jeb vietējā rīcības grupa (VRG), vietējās teritorijas attīstības stratēģija un noteikta teritorija.

LEADER ir mērķtiecīgas un savstarpēji koordinētas aktivitātes lauku attīstības veicināšanai. Viens no LEADER pieejas pamatprincipiem ir pieeja “no apakšas uz augšu”, kad iniciatīva nāk no vietējiem iedzīvotājiem, iesaistoties savas teritorijas problēmu identificēšanā un risināšanā. Mērķis – sekmēt vietējo attīstību lauku teritorijā un sociālekonomisko atšķirību mazināšanu, īstenojot lauku kopienu ilgtspēju veicinošas vietējās attīstības iniciatīvas, kas ir iekļautas VRG izstrādātajās vietējās attīstības stratēģijās.

Ko LEADER/SVVA sniedz lauku iedzīvotājiem?

1. Iespēju pašiem noteikt lauku attīstības virzienus, iesaistoties lauku teritorijas vajadzību noteikšanā un lēmumu pieņemšanā par noteiktām lauku attīstības idejām (projektiem) nepieciešamo atbalstu.

2. Īstenot pašiem vietējās attīstības projektus, kas vērsti uz dzīves kvalitātes uzlabojumiem konkrētā lauku teritorijā.

3. Jaunu skatījumu uz lauku dzīves apstākļiem un iespējām un iespēju veidot vai uzlabot lauku iedzīvotājam nepieciešamos pakalpojumus pēc iespējas tuvāk dzīves vietai. Rūpēties par lauku teritorijai raksturīgās kultūras un dabas vides, tradīciju saglabāšanu un saudzīgu (ilgtspējīgu) izmantošanu.

4. Veidot piederības sajūtu un lepnumu par savu teritoriju un vairojot iespējas lauku teritorijās (īpaši jauniešiem). Dot iespēju paplašināt vietējās zināšanas, motivācijas, resursus un izmantot tos savas dzīves kvalitātes uzlabošanai.

LEADER/SVVA principi

LEADER/SVVA ir pasākums, kura ieviešanas process ir tikpat svarīgs kā

► 6. lpp.

◀ 5. lpp.

sasniedzamie skaitliskie rezultāti. Respektīvi, viens no būtiskākajiem *LEADER* rezultātiem ir pareizs ieviešanas process. Atšķirībā no tradicionālākiem politikas pasākumiem tajā ir norādes uz to, “kā” darboties, nevis “kas” jādara. *LEADER/SVVA* pieeju veido septiņi cits citu papildinoši principi:

1. Stratēģijas izstrāde un īstenošana no apakšas uz augšu – vietējās pieejas īstenošanai izstrādā stratēģiju un izvēlas īstenojamās darbības.

2. Publiskā un privātā partnerība: vietējās rīcības grupas – VRG ir sabalansēta grupa, kas ietver valsts un privātā sektora dalībniekus, kas var mobilizēt visas pieejamās prasmes un resursus.

3. Jauninājumi/inovācija – *LEADER* var būt nozīmīga loma, veicinot jaunas novatoriskas pieejas lauku teritoriju attīstībai.

4. Tiklošanās – sasniegumu, pieredzes un zināšanu apmaiņa iedzīvotājiem, organizācijām un iestādēm vietējā, reģionālā, valsts un Eiropas līmenī.

5. Sadarbība – uzņemas kopīgu projektu ar citu VRG, kas izmanto līdzīgu pieeju citā reģionā, valstī.

6. Vietēja attīstības stratēģija konkrētā teritorijā – aktivitātes notiek mazā, viendabīgā, sociāli vienotā teritorijā, kurā sadarbībā ar vietējiem iedzīvotājiem tiek izstrādāta SVVA stratēģija.

7. Integrētas un daudznozaru darbības – nav noteikta konkrēta nozare, tāpēc *LEADER* stratēģijai jābūt daudznozaru.

LEADER pieejas septiņas galvenās iezīmes izskaidro, kas ir šī pieeja. Šo principu īstenošana praksē nozīmē to, ka vietējo stratēģiju izstrādē un pasākumus piedalās reāli cilvēki.

LEADER vietējās rīcības grupas visā Latvijā

Latvijas teritorijā patlaban 33 vietējās rīcības grupas (vietējo pašvaldību, nevalstisko organizāciju, uzņēmēju un aktīvu lauku iedzīvotāju partnerība, pārstāvot iedzīvotāju intereses un

rūpējoties par teritorijas attīstības jaunajumiem vietējā līmenī) ir sagatavojušas savai darbības teritorijai SVVA stratēģiju, kurā noteikti mērķi un rīcības atbalsta saņemšanai plānošanās periodā 2023.–2027. gadam.

Ja jums ir kāda ideja vai vēlme iesaistīties vietējās teritorijas attīstībā – atrodiet savas teritorijas vietējo rīcības grupu un sazinieties ar to!

Sākot ar 2024. gada februāri, vietējās rīcības grupas uzsākušas jaunās SVVA stratēģijas īstenošanu, organizējot projektu iesniegumu pieņemšanas konkursus un piešķirot finansējumu projektiem, kas ir atbilstoši stratēģijai, ietverot aktivitāti:

“Vietējās ekonomikas stiprināšanas iniciatīvas”, paredzot atbalstu uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai – produktu un pakalpojumu radīšanai, esošo produktu un pakalpojumu attīstīšanai, to realizēšanai tirgū, atpazīstamības tēla veidošanai, kvalitatīvu darba apstākļu radīšanai un darbinieku produktivitātes kāpināšanai.

“Kopienas spēcināšanas un vietas attīstības sekmējošas iniciatīvas”, paredzot atbalstu sabiedriskā labuma projektu īstenošanai teritorijas, tostarp dabas un kultūras objektu sakārtošanai pakalpojumu pieejamībai, kvalitātei un sasniedzamībai, kā arī sabiedrisko aktivitāšu (tostarp viedo ciemu, apmācības un interešu klubu, kultūras, vides aizsardzības, sporta un citu brīvā laika pavadīšanas veidu) dažādošanai.

Atbalsts jauniešu iniciatīvu projektu īstenošanai

Depopulācija jeb iedzīvotāju skaita samazināšanās ir izaicinājums ne tikai Latvijā, bet visā Eiropā, tādēļ arvien vairāk tiek novērtēta *LEADER* instrumenta spēja palīdzēt jauniešiem. Līdz ar jauno KLP plānošanas periodu, Zemkopības ministrijai sadarbojoties ar VRG, ir izveidots instruments jauniešu iniciatīvu projektu īstenošanai. Instruments aptver bērnu un jauniešu grupas vecumā no 7 līdz 25 gadiem, piedāvājot vienkāršotu projektu administrēšanas pieeju, kas rosinās jauniešus piedalīties VRG izsludinātajos projektu konkursos atbilstoši vietējās attīstības stratēģijai un īstenot savas idejas. Tie ietver vienkāršotas izmaksu iespējas fiksētās summas maksājumu 6000 EUR apmērā, atbalstot jauniešu iniciatīvas, lai nodrošinātu iespēju iegūt dzīvei nepieciešamās prasmes, zināšanas un kompetences neformālās izglītības ceļā, kas ir

īstenotas Latvijas lauku teritorijā, ievērojot vietējās attīstības stratēģiju.

Atbalsts uzņēmējdarbības uzsākšanai laukos

Atbalstot uzņēmējdarbības uzsākšanu lauku teritorijās (visā Latvijas teritorijā, izņemot valstspilsētas un novadu teritoriālās vienības – pilsētas ar iedzīvotāju skaitu virs 5000) jaunu produktu un pakalpojumu radīšanai saskaņā ar vietējās attīstības stratēģiju, interesentiem iespējams saņemt atbalstu vienkāršoto izmaksu veidā kā fiksētās summas maksājumu ar budžeta projekta aprēķina metodi “Lauku biļete” līdz 15 000 EUR.

LEADER pieejas īstenošanas sasniegtie rezultāti 2014.–2020. g.

Eiropas Komisija 2022. gadā veica pētījumu, kurā novērtēta *LEADER* ietekme uz teritoriālo attīstību. Tajā secināts, ka *LEADER* efektīvi izstrādāja risinājumus ekonomiskās un sociālās attīstības izaicinājumu un iespēju risināšanai vietējā līmenī. Pētījums liecina, ka *LEADER* spēcīgākās jomas ir darbvietu radīšana un uzturēšana, produktu vietējā pievienotā vērtība un uzņēmumu modernizācija. Kā ieguvums tika atzīts arī vietējās pārvaldības spēju un zināšanu palielināšana *LEADER* darbībās.

Ar Latvijas vietējo rīcības grupu atbalstu aizvadītajā plānošanas periodā īstenoja 1881 vietējās ekonomikas stiprināšanas, 2071 vietas potenciāla attīstības (sabiedriskā labuma) iniciatīva un 51 sadarbības projekts. Projektu īstenošanai atbalstu saņēmuši 47% mazo un vidējo uzņēmēju, 29% biedrības, nodibinājumi un reliģiskās organizācijas, 24% valsts un pašvaldības iestādes. Īstenojot projektus, kopumā radītas 512 darbavietas.

LEADER – reģionu attīstībai

Viens no lielākajiem izaicinājumiem, ar ko sastopas lauku teritorijas, ir – kā apturēt iedzīvotāju skaita samazināšanos un nodrošināt aizplūdušo cilvēku atgriešanos. Būtisks aspekts ir darbvietas. Tomēr ne katrs lauku teritorijā dzīvojošais var veikt uzņēmējdarbību, tāpēc ir svarīgi, ka lauku teritorija būtu pievilcīga vide uzņēmumu ienākšanai, kas spētu nodrošināt darbvietas apkārtnes iedzīvotājiem. Līdz ar to būtiska nozīme ir attīstītai infrastruktūrai – transportam, ceļiem, komunikācijām, kā arī dzīvo-

▶ 7. lpp.

6. lpp.

jamā fonda nodrošinājums un finanšu resursu pieejamība. Infrastruktūras un pakalpojumu pieejamība, kas nodrošina labus dzīves un darba apstākļus lauku iedzīvotājiem, sniedz iespējas ieviest arī jaunākos tehnoloģiskos risinājumus un saglabāt dzīvotspējīgu saimniekošanu un konkurētspējīgu ražošanu.

Svarīga nozīme teritoriju attīstībā ir reģionālajai un kohēzijas politikai, kur nereti prioritāte ir tām teritorijām, kurās ir nozīmīgs iedzīvotāju skaits, tādējādi finansējuma efektīva un racionāla izlietojuma dēļ ieguldījumi pamatā tiek veikti vietās ar lielāku iedzīvotāju blīvumu, sekmējot valsts policentrisko attīstību. Attiecīgi lauku teritorijas ar mazu iedzīvotāju īpatsvaru atpaliek. Tomēr nedrīkst aizmirst, ka ir būtiski samazināt plaisu starp pilsētu un lauku teritorijām, kuras var kalpot par pamatu līdzsvarotākai teritoriālajai attīstībai. Tādējādi būtu jāstiprina mijiedarbība starp politikām un ES fondiem, lai nodrošinātu savstarpēju papildinātību un koordināciju starp dažādām valsts pārvaldes iestādēm.

Lai veicinātu savstarpējo mijiedarbību starp lauku teritorijām un pilsētām, pēdējos gados tiek rīkoti dažādi informatīvi, izglītojoši un interaktīvi pasākumi, lai iepazīstinātu sabiedrību un popularizētu laukus un lauksaimniecību, atspoguļojot to piedāvātās iespējas un sabiedriskos labumus, ko tie sniedz ne tikai lauku, bet arī pilsētu iedzīvotājiem. Dažādas šāda veida aktivitātes īsteno Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs Valsts Kopējās lauksaimniecības politikas tīkla aktivitāšu ietvaros.

Jāatzīmē, ka papildus būtu nepieciešams arī veicināt īsās pārtikas piegādes ķēdes, jo tās nodrošina attiecību stiprināšanu starp lauku un pilsētu teritorijām, radot iespējas pilsētu iedzīvotājiem piekļūt svaigai, sezonālai pārtikai, bet lauku iedzīvotājiem nodrošina ienākumus. Pārtikas ražošana sniedz plašas uzņēmējdarbības iespējas, mudinot iedzīvotājus palikt laukos, radot darba vietas gan lauku teritorijas iedzīvotājiem, gan tuvāko pilsētu iedzīvotājiem. **LL**

Materiāls sagatavots sadarbībā ar Zemkopības ministriju.

Zanda DIMANTA-SVILPE,
VKLPT Sekretariāta
projektu vadītāja
e-pasts:
zanda.dimanta@llkc.lv
tālrs. 26135858

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

SEZONAS LAUKSTRĀDNIKU NODOKLIS

Jau 1. aprīlī sāksies laika posms, kad lauksaimnieki atvieglotā nodokļu režīmā drīkstēs nodarbināt sezonas laukstrādniekus. Atgādināsim būtiskāko par sezonas laukstrādnieku nodokļa (SLN) piemērošanas kārtību.

Laika posms, kurā SLN piemērojams, ir no 1. aprīļa līdz 30. novembrim.

Lauksaimniecības sezonas darbi ir sezonas darbi augļu koku, ogulāju un dārzeņu audzēšanā, sējā vai stādīšanā, sējumu un stādījumu kopšanā, ražas novākšanā, augļu, ogu un dārzeņu šķirošanā, kā arī akmeņu lasīšanā sējumu, stādījumu un zālāju platībās.

Par lauksaimniecības sezonas darbu neuzskata traktortehnikas vadīšanu.

SLN režīmā strādniekus drīkst nodarbināt lauksaimnieks, kurš ir pieteicis zemi ilgtspēju sekmējošā ienākuma pamatatbalstam un šo zemi izmanto lauksaimniecības sezonas darbiem.

MK noteikumos Nr. 166 "Noteikumi par Lauku atbalsta dienesta informācijas sistēmu sezonas laukstrādnieku ienākuma nodokļa piemērošanas nodrošināšanai" ir noteikti kultūraugu kodi, no kuriem vismaz vienam jābūt norādītam, piesakoties uz atbalsta maksājumiem Lauku atbalsta dienestā.

Ja lauksaimnieks ir reģistrējies kā mikrouzņēmumu nodokļa maksātājs, sezonas laukstrādniekiem īpašo nodokļa režīmu tas nav tiesīgs izmantot.

Sezonas laukstrādnieka nodarbināšanai ir noteikti vairāki ierobežojumi:

- strādnieks lauksaimniecības sezonas darbos nodarbināts ne vairāk kā 90 kalendāra dienas (no iespējamām 244 dienām sezonā) pie viena vai vairākiem lauksaimniekiem kopā;
- strādnieks saņem ienākumu, kas pie viena vai vairākiem lauksaimniekiem kopā nepārsniedz 3000 eiro;
- strādnieks četru mēnešu periodā pirms lauksaimniecības sezonas darbu uzsākšanas lauksaimnieka labā ar šo pašu lauksaimnieku nav bijis darba attiecībās vai noslēdzis uzņēmuma līgumu.

Lauksaimnieka pienākums, uzsākot nodarbināt sezonas laukstrādnieku, ir Lauku atbalsta dienesta sezonas laukstrādnieku ienākuma nodokļa informācijas sistēmā pārbaudīt, vai dar-

ba ņemējs atbilst sezonas laukstrādnieka nosacījumiem, un šajā sistēmā:

- pirms darbu uzsākšanas katru nodarbināto reģistrēt, norādot vārdu, uzvārdu, personas kodu, ienākuma gūšanas dienu un noslēgtā līguma veidu (rakstveidā noslēgts darba līgums vai rakstveidā vai mutvārdos noslēgts uzņēmuma līgums);
- katru nodarbināšanas dienu līdz pulksten 24.00 ievadīt sezonas laukstrādniekam šajā dienā aprēķināto atlīdzību;
- reizi mēnesī piecu darbdienu laikā pēc ienākuma gūšanas mēneša pēdējās dienas apstiprināt apkopoto informāciju un, izmantojot Valsts ieņēmumu dienesta Elektroniskās deklarēšanas sistēmu, iesniegt LAD sagatavoto informāciju (sezonas laukstrādnieku ienākuma nodokļa maksātāju ziņojumu) VID XML formātā.

Tāpat kā citus nodokļus, arī sezonas laukstrādnieku nodokli iemaksā vienotajā nodokļu kontā līdz 23. datumam.

Par sezonas laukstrādniekiem ziņas par darba ņēmējiem Valsts ieņēmumu dienestam nav jāiesniedz.

Sezonas laukstrādnieku ienākuma nodokļa likme ir 15%, bet ne mazāka kā 0,70 eiro katrā nodarbināšanas dienā.

Par sezonas laukstrādniekiem uzņēmējdarbības riska valsts nodeva nav jāmaksā.

Sezonas laukstrādnieku ienākumam nepiemēro iedzīvotāju ienākuma nodokļa progresīvo likmi, bet minēto ienākumu ņem vērā, nosakot nodokļa maksātāja gada diferencētā neapliekamā minimuma apmēru.

Persona, kura pati nav sezonas laukstrādnieku ienākuma nodokļa maksātājs, bet kuras apgādībā ir sezonas laukstrādnieks, saglabā tiesības piemērot iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumus šādos gadījumos:

- sezonas laukstrādnieks ir jaunāks par 18 gadiem;
- vasaras mēnešos no 1. jūnija līdz 31. augustam, ja sezonas laukstrādnieks ir vecumā līdz 19 gadiem un mācās vispārējās, profesionālās, augstākās vai speciālās izglītības iestādē. **LL**

Linda PURIŅA,
LLKC Grāmatvedības un
finanšu nodaļas vadītāja,
sertificēta nodokļu konsultante
e-pasts: linda.purina@llkc.lv
tālrs. 63007561

Foto: no tīkšanās dalībnieku arhīviem

ĀRZEMĒS

NOTIKS SADARBĪBA AR ĀFRIKAS VALSTI RUANDU

Ruanda – tūkstoš kalnu valsts Āfrikas vidienē. Paši vietējie smeji – tūkstoš kalnu apzīmējums ir tikai daiļskanībai, jo Ruanda ir iekārtojies kalnu masīvā, un līdzenu valsti tikpat kā nav. LLKC speciālistu ceļi aizveda tieši uz šo valsti, lai izzinātu sadarbības iespējas lauksaimniecības nozarē.

Kādēļ tieši Ruanda?

Jo 2023. gada 1. jūnijā Latvijas Ārlietu ministrija un Ruandas Ārlietu ministrija parakstīja saprašanās memorandu par politiskajām konsultācijām starp abām valstīm. Memorands paredz sadarbības attīstīšanu vairākās nozarēs, tajā skaitā arī lauksaimniecībā. Latvijā viesojās Ruandas konsulāta darbinieki, bet Latvijas pārstāvji brauca uz šo Āfrikas valsti.

Varētu šķist – kas gan ir kopīgs Latvijai ar Ruandu? Mēs – valsts, kas izbauda visus četrus gadalaikus, spēj saimniekot vien ierobežotu laiku gadā, un Ruanda, kurā lauksaimniekiem gads iedalās trīs sezonās, kas aptver visus gada mēnešus. Kā gan mēs varam sadarboties, ja mūsu kultūras, klimatiskie apstākļi un, iespējams, tehnoloģiskās iespējas tik ļoti atšķiras? Tomēr jāsaka, ka, aizbraucot uz Ruandu un satiekot Ruandas Lauksaimniecības un dzīvnieku resursu attīstības padomes pārstāvjus un viņu sarunātos vietējos lauksaimniekus, saproti, ka nav nozīmes, kurā pasaules vietā dzīvo un saimnieko, problēmas visur ir aptuveni vienas un tās pašas. Ruandā uzturējamies trīs dienas, un to laikā viesojamies gan vairākos pārstrādes uzņēmumos, gan valsts un

pašvaldības iestādēs, gan arī tikāmies ar kooperatīvu pārstāvjiem un sarunājāmies ar vairākiem lauksaimniekiem. Jāatzīst, ka braucām mājup ar sajūtu, ka šis varētu būt abpusēji interesants mācīšanās process un sadarbība.

Āfrikas valsts, kas vērsta un sadarbību

Ruanda nav turīgākā valsts Āfrikā, tomēr viena no tām, kas vērsta uz sadarbības veicināšanu ar Eiropas Savienību un citām ekonomikas lielvalstīm. Ja atskatās salīdzinoši nesenā pagātnē, tad jāsaka, ka valsts piedzīvojusi būtisku ekonomisko, saimniecisko un tehnoloģisko attīstību tieši pēdējo 30 gadu laikā.

Notikums, kas lielā mērā noteicis Ruandas attīstības modeli, ir 1994. gadā piedzīvotais 100 dienu genocīds, kurā viena sabiedrības grupa masveidā iznīcināja citas pārstāvjus. Pēc tam, kad genocīdā tika nogalināti vairāki miljoni iedzīvotāju, valsts pārvaldei un iedzīvotājiem bija jāpieņem lēmums par to, kā valstij turpmāk attīstīties. Parasti šādās situācijās ir divas iespējas – meklēt atreibību vai censties dzīvot tālāk un attīstīt valsti.

Ruandas attīstība ir acīmredzama

Ja saskaņā ar Pasaules Bankas datiem 1994. gadā uz vienu Ruandas iedzīvotāju IKP bija 112 dolāri (~102 eiro), tad patlaban tas ir 966 dolāri (~882 eiro). Attīstība ir acīmredzama. Ruandieši stāstīja, ka savu valsts attīstību viņa balsta uz trim pilāriem – iedzīvotāju vienotības, lieliem attīstības sapņiem/plāniem un apņemšanos visiem kopā strādāt šo plānu īstenošanā.

Muhanzas reģionā satiktie zemnieki, kooperatīva pārstāvji. No labās pirmais – Ruandas Lauksaimniecības un dzīvnieku resursu attīstības padomes konsultants Jans Lamberts. Viņš mūs uzņēma, izvadāja, stāstīja

► 9. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

◀ 8. lpp.

Viesojamies Mujanzas reģionā

Vizītes laikā mums bija iespēja aizbraukt tikai uz vienu no Ruandas reģioniem. Līdzīgi kā Latvija, arī Ruanda ir sadalīta četros reģionos, kuri atšķiras cits no cita lauksaimniecības ziņā. Viesojamies Ruandas ziemeļu daļas reģionā Mujanzā. Ceļš uz to ir kalnains un nav asfaltēts. Visa brauciena laikā aiz loga varēja redzēt iekoptus laukus, ciematņus un nerimstošu rošību. Jāpiebilst, ka ģeogrāfiskā novietojuma dēļ lauksaimniecībā izmantojamie lauki ir nelieli, ja salīdzina ar Latviju. Vidējais lauka lielums ir vien 1 ha. Apstrādājamie lauki veidoti kaskādēs, katrs metrs tiek rūpīgi atkarots no kalna un uzmanīgi iekopts.

Vietām var redzēt, ka kalns prasa savu, un zemes nogrūvumi izposta laukus. Mujanzas reģions ir visauglīgākais Ruandā, un tas ir pateicoties četriem vulkāniem, kuru izvirdumu rezultātā augsne kļūst auglīgāka. Nevien no vulkāniem seismisko aktivitāti neizrāda jau sen, tādēļ šis reģions tiek uzskatīts par drošu dzīvošanai. Viesojoties Mujanzas reģionā, pārsteidza tas, ka viena no galvenajām kultūrām, kas tiek audzēta, ir kartupeļi. Ruandieši ir lieli kartupeļu cienītāji. Tiek audzēti arī citi dārzeņi un augļi, no kuriem populārākais ir banāns, kura garšas īpašības ir ļoti līdzīgas kartupeļim.

Tiek īstenoti investīciju projekti

Valstī mērķtiecīgi tiek īstenoti investīciju projekti kalnu nogāzes apūde-

Kāpostu novākšanas talka

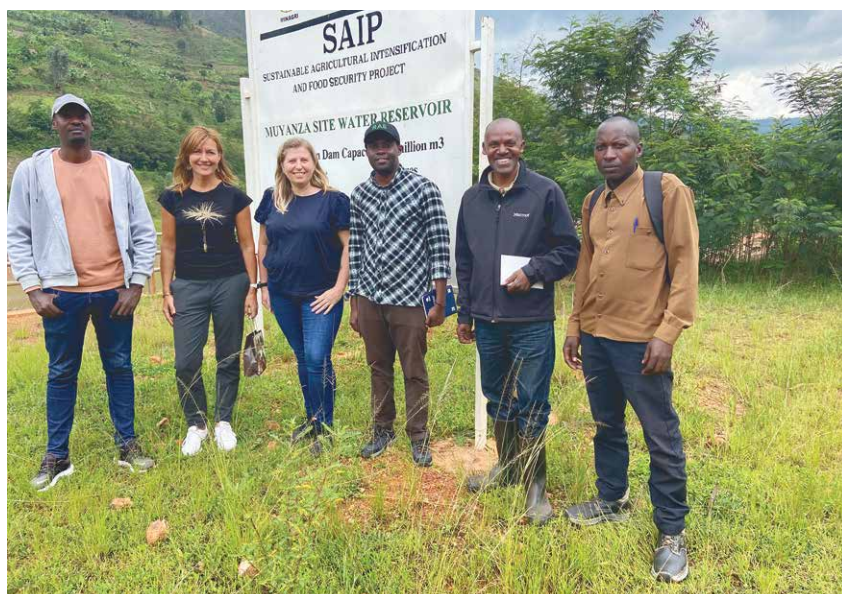
ņošanas shēmu ieviešanai ilgtspējīgas lauksaimniecības intensifikācijas un pārtikas nodrošinājumam. Šāds projekts Mujanzas reģionā ļāvis vietējiem lauksaimniekiem un investoriem iesaistīties augstvērtīgu kultūru audzēšanā. Apūdeņošanas shēma spēj apūdeņot 1100 ha labības lauku visa gada garumā, kas sniedz labumu visu kategoriju lauksaimniekiem – komerciāliem, vidējiem un maziem lauksaimniekiem. Vietās, kur kādreiz bija ierobežota dārzeņu audzēšana, tagad lauksaimnieki audzē augstvērtīgas kultūras, piemēram, čili piparus, pupiņas, kurkumu, ingveru, ķiplokus, tomātus, čia augus, sīpolus un citus augļus, piemēram, koku tomātus (*Tamarillo*) un marakujas augļus, kā arī dažādus ziedus, kuru stādi tiek eksportēti uz citām valstīm, tai skaitā ES.

Konsultantu darbu apmaksā valsts

Tiekoties ar vietējo kopienu, noskaidrojām, ka zemnieki sākotnēji apvienojas pašpalīdzības grupās, kas sastāv no 15 līdz 25 zemniekiem. Šīs grupas tiekas reizi nedēļā un ļoti bieži tikšanās reizēs viņiem pievienojas konsultanti, kuri gan izstāsta jaunāko informāciju, kas zemniekiem jāzina, gan arī apseko laukus un sniedz agronomiskās konsultācijas. Konsultantu darbu apmaksā valsts. Kas šķita interesanti – pašpalīdzības grupas ir pirmā instance, kur vietējais zemnieks meklē palīdzību. Katrs pašpalīdzības grupas loceklis veic iemaksas kopējā grupas fondā, no kura tiek sniegta palīdzība biedriem, ja viņi nonāk grūtībās.

Tālāk šīs pašpalīdzības grupas apvienojas kooperatīvos. Tie ir gan reģionāli, proti, visi vienā reģionā dzīvojošie lauksaimnieki sastāv vienā kooperatīvā, gan arī sektorāli. Piemēram, kooperatīvi kartupeļu audzētājiem, tomēr sektorālie kooperatīvi lielākoties ir nelauksaimnieciskajām nodarbēm kā pārvaldātājiem, frizieriem u. tml. Dalība kooperatīvā ir brīvprātīga un samaksa par dalību ir ~3 EUR/ha mēnesī (atkarīgs no kooperatīva). Lauksaimnieki nereti ir vairāku kooperatīvu biedri, jo tiem piederošās zemes var atrasties, piemēram, divos reģionos.

Ar mūs uzņemošās organizācijas atbalstu Mujanzas reģionā ir uzcelta arī izaudzēto produktu noliktava, kurā ir aukstuma kamera. Noliktavas dzesēšanas sistēma darbojas no saules baterijām. Noliktavu apsaimnieko kooperatīvi un zemnieki paši. Viņu pienākums ir to

Kopā ar kolēģiem. No kreisās pirmais ir konsultants, kurš ikdienā strādā ar šī reģiona lauksaimniekiem

Kopā ar Kartupeļu sēklu audzēšanas uzņēmuma SPF (Seed Potato Fund) darbiniekiem

◀ 9. lpp.

uzturēt darba kārtībā. Pa ceļam redzam arī koplietošanas žāvētavas un noskaidrojam, ka šajā reģionā ir arī koplietošanas pļavas, kurās ganās ciemata kopienas govīs, kā arī atrodas valsts finansēti auglīkopju stādu plači.

Iedzīvotāju dzīves līmeņa attīstība

Gandrīz visu apmeklēto institūciju vadītāji un to darbinieki uzsver, ka viņu pastāvēšanas pamatdoma ir vietējo iedzīvotāju dzīves līmeņa attīstība. Pārsteidzoši cieša šķiet sadarbība apmeklēto institūciju starpā – vai tas ir kooperatīvs vai Zemkopības ministrija, vai piena pārstrādes uzņēmums, – visi kā viens runā par to, ka attīstība ir iespējama, tikai cieši sadarbojoties. Filozofija, ka “ja vietējie iedzīvotāji dzīvos labi, valstij arī klāsies labi” vijas cauri ikkatrā sarunā. Pārsteidza valsts sniegtais atbalsts lauku iedzīvotājiem – ir gan bezmaksas stādu banka laukos, gan ģimēņu atbalsta programma, kur katrai ģimenei ar bērniem līdz 5 gadu vecumam valsts nodrošina 1 govī, 4 vistas un 3 augļu kokus. Gan vistām, gan arī govij tiek nodrošināta barība pirmajam laikam. Katrai ģimenei ir arī neliels zemes pleķītis – vidēji 0,5 ha, kurā var izaudzēt sev nepieciešamo pārtiku un pārpalikumu realizēt vietējā tirgū. Pārsteidza arī pašpalīdzības grupu funkcionalitāte un kopienas atbildība pret koplietošanas infrastruktūru. Valsts sniedz atbalstu arī siltumnīcu uztādīšanā, iedzīvotājiem atliek vien apsaimniekot un tās uzturēt.

Ļoti sakopta valsts

Ņemot vērā, ka nieka 26,338 km² dzīvo gandrīz 14 miljoni iedzīvotāju, Ruanda ir ļoti sakopta valsts. Paši ruandieši saka, ka tīrība viņiem ir gēnos, nevis tikai vienreizēja akcija pāris reizes

gadā. Kur vien skatāmies, rosās cilvēki. Tiek apcubināts ikkatrs stāds, tiek sagrābtas lapas un savākti nokritušie palmu zari, pļauta zāle un tiek strādāts pie zemes ceļu uzturēšanas. Arī to dara vietējie iedzīvotāji. Ruandā ir obligāta 12 klašu izglītība, un vecāki var iekulties lielās nepatīkšanās, ja bērns neapmeklē skolu. Ruandas Lauksaimniecības un dzīvnieku resursu attīstības padomes pārstāvis Lamberts, kurš pavada ar mums visas trīs dienas, stāsta, ka vidēji klasē mācās 40–60 bērnu. Un līdzīgi kā pie mums, Latvijā, arvien mazāk bērnu vēlas apgūt lauksaimniecības profesijas. Prestižākā profesija Ruandā ir ārsts.

Piebildīsim, ka fotogrāfijā uz vāka redzams minētais Mujanzas reģiona ūdens rezervuārs, no kura tiek apūdeņoti 1100 ha zemes. Rezervuāra kapacitāte ir 2,3 miljoni kubikmetru un, ja lietus sezona ir nabadzīga, taupīgi dzīvojot, laukus ar ūdeni tas var apgādāt gandrīz 3 gadus. Pie nosacījuma, ja lietus tomēr uzlīst. Kooperatīva pārstāvji stāstīja, ka iepriekšējās divas lietus sezonas esot bijušas švakas, un rezervuārs nav piepildījies ar ūdeni pietiekamā daudzumā, tomēr viņi ir spējusi izturēt līdz 2023. gada beigām ar to ūdens daudzumu, kas pieejams. Kad apskatījām dambi, vietējie atzina, ka ūdens rezervuārā bija kritiski maz un vēl vienai sezonai nepietiktu.

Linda ŠARKE-FEDJAJEVA,
LLKC Projektu
un attīstības daļas vadītāja
Tāl. 29262543
E-pasts: linda.sarke@llkc.lv

Līga MELLUPA,
LLKC Tālākizglītības
nodaļas projektu vadītāja
Tāl. 29338614
E-pasts:
liga.mellupa@llkc.lv

MĀJRAŽOŠANA

Talsu novada Vandzenes pagasta mājražotāja Olga Blumba ikdienā ir uzņēmējdarbības pasniedzēja, lasa dažādas lekcijas un ir ekonomikas skolotāja Dundagas vidusskolā. Taču jau kopš 2018. gada viņa ir arī uzņēmēja-mājražotāja, kura gatavo želejkonfektes ar zīmolu “Skim Gardumi”.

Produkcijā netiek izmantotas nekādas mākslīgās krāsvielas, jo Olga uzskata – viss ir tik dabiski krāsains, ka ķīmiju nemaz negribas lietot. Un klienti to ļoti novērtē! Starp citu, uz interviju Olga ieradās skaistā batikotā džemperī, ko pati veidojusi, izmantojot krāsvielu no plūškoku ogām, ko nevar izmazgāt. Gadījies nejauši notraipīt, un viņa izdomājusi, kā pārvērst defektu par efektu!

“Skim Gardumi”

Viss sācies dabiski un likumsakarīgi, jo mācot par uzņēmējdarbību un esot starp uzņēmīgiem cilvēkiem, arī pašai ātrāk vai vēlāk gribas uzsākt ko savu. Olga ir par veselīgu un dabīgu pārtiku bez jebkādas ķīmijas, un tā kā viņa audzē smiltsērķšķus un citus labumus piemājas saimniecībā, tad arī 2018. gadā “Skim Gardumi” iesākās ar želejkonfekšu ražošanu. Produkciju gatavo galvenokārt no tā, ko izaudzē piemājas dārzā vai salasa mežā un pļavās.

Pirmajā tirdziņā Olga piedalījās vien ar trīs veidu želejkonfektēm. Pamazām sortiments audzis līdz 17 veidu želejkonfektēm, papildus vēl top želejkonfektes no kazu piena sūkalām. Uz Jāņiem tapušas arī konfektes ar ķimenēm un ķiploku. Interesanti, ka tieši šīs “Rīga Food” izstādē izpirktas pašas pirmās. Piedāvājumā vēl ir dažādu veidu čatniji un mērces no āboliem, plūmēm, čili pipariem, paprikas, dārza fizāļiem. Arī dažādi sīrupi un jūras sāļi ar piede-

Garšīgā un dabiskā “Skim Gardumi” produkcija

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

JA TU DARI TO, KAS TEV PATĪK, TU NENOGURSTI!

ZĪMOLS

"SKIM GARDUMI"

- Saimniece – mājražotāja Olga Blumbaha.
- Adrese – "Mežstrauti", Vandzenes pagasts, Talsu novads.
- Audzē – smiltsērķškus 1 ha platībā, ir piemājas dārzs 0,3 ha.
- Kontakti – skim.konfektes@gmail.com, t. 22000649.

vām. Patlaban topā ir ārstnieciskā līnija – želejkonfektes un sirupi no priežu dziņumiem ar Islandes ķērpi un ingveru, no gaiļbiksīšu, liepziedu un māllepīšu novārījumiem. Arī jūras sāļi ir interesantas piedevas, kas dod gan smaržu, gan arī krāsu – mellenes, jāņogas, zaļumi, kadiķogas, nātres, smiltsērķšķi un citi.

Piedalīšanās izstādē "Rīga Food"

Saimniece pozitīvi novērtē līdzdalību izstādē "Rīga Food", kur "Skim Gardumi" piedalījies jau trīs gadus. Iegūti labi sadarbības partneri, tostarp arī Igaunijā. Izstādē bijis arī smieklīgs atgadījums: "Klāt pienāca pārstāvis no Portugāles un interesējās par marinētu pieneņu kātu gredzeniem, minot vārdu – "divas". Domāju, ka vēlas tās pēdējās burciņas iegādāties, kas izstādē, taču izrādās viņš runāja par divām fūrēm ar produkciju! Tad es sapratu, ka man nav iekšā tāds globālisms un es vēlos palikt mājražotāja. Lai tas ir mans sirds darbs un varu būt atbildīga par kvalitāti!"

Mājražotājs un tirdziņš

"Mājražotājs un tirdziņš – tā ir komunikācija. Ja tu pārdod produktu un pārdod ar stāstu, turklāt, ja pircējs redz,

"Skim Gardumi" stendā izstādē "Rīga Food" Olga tiekas ar Latvijas Valsts prezidentu Edgaru Rinkēviču

ka tu pats to esi gatavojis, tas ir kaut kas īpašs. Ļoti patīk, ka tirdziņos iesaistās arī mazdels Miks, kurš patiesībā arī ir nosaukuma izgudrotājs, jo Skim ir viņa vārds, tik rakstīts no otras puses. Sākumā bija mazliet kautrīgs, taču kā tagad atvērās – runā ar klientiem, iesaka un tirgojas," lepodamās stāsta Olga.

Attīstība

Projektu iespējas Olga neizmanto, jo nav nepieciešamības. "Esmu mierā ar darbošanos kā mājražotāja, bez lielām iekārtām. Man ir piedāvāts iegādāties iekārtu, kur varētu saražot tonnu konfekšu un pēc tam nezināt, ko ar tām iesākt. Man patīk labāk ražot tā mierīgi, bez stresa, lai nav nekāds Dāmokla zobens virs galvas."

Nebaidās no jaunumiem

Var tikai apbrīnot Olgas Blumbahas uzdrīkstēšanos eksperimentēt un īstenot gala produkcijā jaunas garšas. Piemēram, zaļi, dzelteni, violeti fizāļi tiek izmantoti konfektes, dažādu veidu ievārījumos. Ir nokārtota oficiāla atļauja izmantot savā dārzā audzēto laksi, no kā top jūras sāļi ar pavasara zaļumiem. Ir arī pārstrādātas Latvijā ievāktas melnās gailenes, kas ir ļoti ekskluzīvs produkts, kas pieprasīts citviet restorānos. Jaunumus un eksperimentus vienmēr novērtē un iegādājas ēdienkartes dažādošanai arī Nurmuižas restorāna šefpavārs Jurijs Benko.

Sadarbība ar LLKC

Patlaban Olga sadarbojas kā lektors ar vairākiem LLKC birojiem mācībās "Bioloģiskās lauksaimniecības produk-

cijas ražošana un realizēšana". (Tās tiek nodrošinātas Lauku attīstības programmas investīciju pasākuma 2014.-2020. gadam "Zināšanu pārnese un informācijas pasākumi") apakšpasākumā "Profesionālās izglītības un prasmju apguves pasākumi"). Valsts Kopējās lauksaimniecības politikas tīkla pasākumu programmā LLKC Talsu konsultāciju birojā Olga darbojas kā lektore, piemēram, nesen vadīja informatīvo semināru par veselīgu saldumu un sāļo mērču gatavošanu. Iepriekš vairākus gadus lektore par uzņēmējdarbību stāstījusi pasākuma "Laukiem būt!" mācībās.

Olgas recepte pavasarim

Pavasarim tuvojoties, Olga dalās receptē, ko varat pagatavot paši:

"Pavisam drīz mūs iepriecinās pirmie pavasara zaļumi, novērtē tos! Salsi pirmos gārsas dzinumus, pieneņu lapiņas, virzu un arī lakšu lapiņas, klāt asumaņam var pielikt čili! Bet esi atbildīgs, plūcot lakšus, jo tie Latvijas teritorijā ir aizsargājami."

Zaļumus mazliet apvītina, samal, izžāvē čili pāksti. Tad visu sasmalcini – ievērojot šādu proporciju: 60% jūras sāls un 40% zaļumu. Žāvē dabīgā veidā, bet neaizmirsti ik pa brīdim samaisīt, lai neveidojas cieta virskārta. Nežāvē tiešos saules staros, jo sāls zaudēs krāsu!

Katrīna KLIMOVSKA,
LLKC Talsu biroja
uzņēmējdarbības konsultante
e-pasts:
katrina.klimovska@llkc.lv
tāl. 27511117

MEŽSAIMNIECĪBA

Jau vairāk nekā 200 mežsaimnieku aizvadītajos trijos mēnešos aktīvi izmantojuši iespēju izglīties mācībās, ko organizē Meža konsultāciju pakalpojumu centrs (MKPC) sadarbībā ar Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāti (LBTU).

Meža konsultāciju pakalpojumu centrs aicina meža īpašniekus, meža nozarē nodarbinātos un medniekus pieteikties šo mācību pavasara ciklam. Mācībās ir iespēja iegūt gan teorētiskās zināšanas, gan praktiskās iemaņas mežā un citos objektos, kā arī varēs iegūt pamatzināšanas meža apsaimniekošanas uzsākšanai.

Lektori – nozares profesionāli un eksperti

Mācību teorētiskās nodarbības notiek gan klātienē, gan attālināti, bet praktiskās nodarbības klātienē mežā. Mācības vada vieslektori no LBTU Meža un vides zinātņu fakultātes, Valsts meža dienesta, Pārtikas veterinārā dienesta, kā arī mežzinātnieki un citu institūciju speciālisti.

Dalībnieki saņems izdales materiālus un apliecinājumus

Piemēram, mācību "Motorinstrumentu izmantošana mežizstrādes darbos, kokmateriālu kvalitātes vērtēšana" nodarbībās būs iespēja praktiski darboties ar motorzāģi vai krūmgriezi un iegūt ne tikai zināšanas par mežizstrādes procesu, bet arī motorinstrumentu izmantošanas speciālista apliecinību.

Savukārt mācībās "Savvaļas dzīvnieku slimības, medījuma gaļas higiēna un pārtikas drošība" (pirmais līmenis*) dalībnieks, sekmīgi nokārtojot gala pārbaudījumu – testu, saņem apliecinājumu par to, ka apgūta mācību programma un tiek piešķirts apmācītās personas numurs, kas ierakstāms apliecinājumā par medījuma apskati.

Pēc pirmā līmeņa mācībām ir iespēja apgūt padziļinātākas zināšanas par *post mortem* apskati. Ar "Savvaļas dzīvnieku slimības, medījuma gaļas higiēna un pārtikas drošība *post mortem*" apliecinājumu var doties uz Pārtikas un veterināro dienestu, lai slēgtu trīspusēju līgumu un būtu iespēja medījuma gaļu piegādāt ga-

PIEEJAMAS MĀCĪBAS MEŽA ĪPAŠNIEKIEM AR ES ATBALSTU – PIESAKIES!

lapatērētājam vai mazumtirgotājam.

**Pirmais līmenis nozīmē, ka persona, kas apmācībās ieguvusi paplašinātas zināšanas par savvaļas dzīvnieku pataloģijām, savvaļas dzīvnieku gaļas iegūšanu un apstrādi, savvaļas dzīvnieku gaļu var piedāvāt tirgū lietošanai pārtikā.*

Mežsaimniecības pamati – jaunajiem

Mācības "Pamatzināšanas meža apsaimniekošanas uzsākšanai" ir ļoti piemērotas jaunajiem meža īpašniekiem vai tiem, kuri mežu īpašumā ieguvuši nesen un vēlas iegūt zināšanas un iemaņas atbildīgā un ilgtspējīgā meža apsaimniekošanā, iepazīstoties ar mežsaimniecību no pašiem pamatiem.

Aktuāli tiem, kas izmanto ES atbalsta pasākumus

Vēršam uzmanību uz to, ka dalība mācībās dod priekšroku ES atbalsta saņemšanai mežsaimniecībā pasākumos par meža ieaudzēšanu un jaunaudžu kopšanu – tiek iegūti papildu 5 punkti projektu atlasē.

Visas mācību tēmas:

- Svežemju un vietējo koku sugu ieaudzēšana
- Meža atjaunošana un ieaudzēšana CO₂ piesaistei, meža reproduktīvais materiāls
- Mežaudžu izturība pret klimatiskajiem faktoriem un kaitēkļu apdraudējumiem, klimatvedā mežsaimniecība
- Jaunaudžu kopšana nākotnes meža ražības un noturības palielināšanai
- Meža bioloģiskās daudzveidības aizsardzība un saglabāšana mežizstrādē, kultūrvēsturiskie objekti mežā

• Dabai tuvināta meža apsaimniekošana

• Savvaļas dzīvnieku slimības, medījuma gaļas higiēna un pārtikas drošība

• Meža apsaimniekošana kā uzņēmējdarbības veids, kooperācijas iespējas meža īpašniekam (praktiskās nodarbības ārēmēs)

• Motorinstrumentu izmantošana mežizstrādes darbos, kokmateriālu kvalitātes vērtēšana

• Digitālo tehnoloģiju izmantošana meža apsaimniekošanā

• Pamatzināšanas meža apsaimniekošanas uzsākšanai

• Efektīvas medību saimniecības veidošana, meža dzīvnieku postījumu samazināšanas iespējas

• Meža ekosistēmas pakalpojumi, integrācija meža apsaimniekošanā

Uz mācībām iepriekš jāpiesakās – vietu skaits ierobežots!

Par drīzumā plānotajām mācībām var interesēties sev tuvākajā MKPC reģionālajā nodaļā, rakstot: apmacibas@mkpc.llkc.lv, vai zvanot uz tālr. 26352648.

Informācija par tuvākajām mācībām ir pieejama www.mkpc.llkc.lv sadaļā Apmācības.

Uzziņai. Mācības tiek nodrošinātas Lauku attīstības programmas (LAP) investīciju pasākuma 2014.-2020. gadam "Zināšanu pārneses un informācijas pasākumi" apakšpasākuma "Profesionālās izglītības un prasmju apguves pasākumi" ietvaros.

Esmeralda KALDERAUSKA-SVIKULE,
MKPC Tukuma nodaļas mežsaimniecības projektu vadītāja
e-pasts: esmeralda.kalderauska@mkpc.llkc.lv, tālr. 27812527

BRISELES GAITEŅOS

EIROPAS KOMISIJA PLĀNO SAMAZINĀT SLOGU LAUKSAIMNIEKIEM

Eiropas Komisija (EK) februārī nosūtījusi Beļģijas prezidentūrai dokumentu, kurā izklāstītas pirmās iespējamās darbības, lai palīdzētu samazināt administratīvo slogu lauksaimniekiem. Dokuments apspriests ar dalībvalstīm Lauksaimniecības padomē 26. februārī.

EK dokumentā uzskaitītas vairākas īstermiņa un vidēja termiņa darbības, kas veicamas, lai panāktu kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) vienkāršošanu. Dokumentā uzskaitītajās darbībās ir ņemts vērā valstu administrāciju, lielāko ES lauksaimniecības organizāciju un Eiropas Parlamenta Lauksaimniecības komitejas ieguldījums. Vienkāršošanas dokuments seko EK prezidentes Urzulas fon der Leienas solījumam rīkoties Eiropadomē 2024. gada 1. februārī.

EK norāda, ka pašreizējās KLP īstenošanas modelis balstīts uz ES valstu KLP stratēģiskajiem plāniem, tāpēc jebkurš veiksmīgs vienkāršošanas pasākums ir jāveic ciešā sadarbībā ar valstu administrācijām un pašiem lauksaimniekiem.

Tādēļ EK martā uzsāk tiešsaistes aptauju, kas būs tieši paredzēta lauksaimniekiem. Šī mērķtiecīgā apspriešanās palīdzēs noteikt to galvenos bažu avotus un izprast administratīvā sloga un sarežģītības avotus, kas izriet no KLP noteikumiem, kā arī citiem ES noteikumiem par pārtiku un lauksaimniecību ES, kā arī to piemērošanu valsts līmenī. Šī aptauja jau līdz vasarai sniegs skaidrāku priekšstatu par galvenajiem administratīvajiem šķēršļiem, ar kuriem saskaras lauksaimnieki. Tās rezultāti tiks iekļauti detalizētākā analizē, ko publicēs šā gada rudenī.

Pirmkārt, Komisija ierosina vienkāršot pamatstandartu kopu, ko dēvē par

LLVS (labs lauksaimniecības un vides stāvoklis), kas jāievēro visiem lauksaimniekiem, lai saņemtu KLP atbalstu, bet ko izrādīties grūti īstenot.

EK jau pieņēmusi lēmumu 2024. gadam piešķirt daļēju atbrīvojumu no noteikumiem, kas prasa atstāt zemi papuvē (LLVS 1 prasības), jo ilggadīgo zālāju platības ES ir stabilas kopš 2018. pārskata gada. Saskaņā ar šo prasību bijušajiem lopkopjiem, kuriem ir lieli zālāji un kuri bija spiesti pāriet uz laukaugu audzēšanu tirgus traucējumu dēļ gaļas un piena nozarē, varētu prasīt pārveidot savu aramzemi par ilggadīgajiem zālājiem. Šis pienākums attiecīgajiem lauksaimniekiem varētu radīt ienākumu zaudējumu. EK ierosina grozīt šos noteikumus, lai nodrošinātu, ka tiek ņemtas vērā strukturālās izmaiņas, ko izraisījuši tirgus pārorientācija un mājlopu samazinājums, nodrošinot, ka lauksaimnieki netiek sodīti par savu darbu.

EK arī pārskatīs prasību nodrošināt augsnes pārklājumu aramzemē rudens un ziemas periodā (LLVS 6 prasības). EK arī mudina visas ieinteresētās personas dalīties viedoklī par administratīvo slogu, kas var būt saistīts ar Nitrātu direktīvu. To var izdarīt, izmantojot tiešsaistes sabiedrisko apspriešanu, kas atvērta līdz 2024. gada 8. martam.

Otrkārt, EK ierosina vienkāršot metodoloģiju noteiktām pārbaudēm, lai samazinātu valsts pārvaldes iestāžu apmeklējumu skaitu saimniecībās līdz pat 50%. EK rosina racionalizēt teritoriju uzraudzības sistēmu. Tā ir sistēma, kuras pamatā ir Copernicus satelītattēlu automatizēta analīze, kas paredzēta, lai samazinātu pārbaudes saimniecībās, palīdzētu lauksaimniekiem izvairīties no kļūdām un sodiem, un atvieglotu ziņošanu.

Treškārt, Komisija ierosina precizēt nepārvaramas varas un ārkārtas apstākļu jēdziena lietojumu. Šī juridiskā koncepcija pieļauj, ka lauksaimniekiem, kuri nevar izpildīt visas savas KLP prasības ārkārtēju un neparedzamu notikumu dēļ, ko viņi nevar kontrolēt (piemēram, sausuma vai plūdu gadījumos), viņiem netiek piemērots sods. Šis precizējums palīdzēs valstu administrācijām piemērot šo noteikumu un nodrošinās tā vienādu piemērošanu visā ES. EK sadarbosies ar dalībvalstīm, lai racionalizētu kontroles.

Savā dokumentā Komisija arī min papildu vidēja termiņa pasākumus, kas var atvieglot lauksaimnieku, jo īpaši mazāko lauksaimnieku, slogu, un tā var apsvērt iespēju ierosināt izmaiņas KLP pamatregulās, par kurām vienojās Eiropas Parlaments un Padome 2021. gadā.

Viens no priekšlikumiem ir atbrīvot mazās saimniecības, kuru platība ir mazāka par 10 hektāriem, no LLVS pārbaudēm. Šis atbrīvojums būtiski vienkāršotu ikdienas darbu mazajiem lauksaimniekiem, kuri veido 65% no KLP atbalsta saņēmējiem, vienlaikus saglabājot KLP vides mērķus, jo mazās saimniecības aptver tikai 9,6% no KLP atbalsta saņemtajām platībām. Turklāt vidējā termiņā tiek rosināts mainīt pamatregulas, lai pārskatītu LLVS 8 prasības par ar ražošanu nesaistītiem elementiem, LLVS 7 par augu maiņu aramzemē un LLVS 6 par augsnes segumu, lai vēl vairāk samazinātu slogu lauksaimniekiem.

Vienlaikus EK veicinās dalībvalstu ekspertu pieredzes apmaiņu, lai atrastu labākās KLP vienkāršošanas prakses. Apsverot vienkāršošanas priekšlikumus, EK ņems vērā šo ekspertu priekšlikumu ietekmi uz KLP vides mērķiem.

Lai turpinātu reaģēt uz pašreizējo krīzes situāciju lauksaimniecībā, EK arī strādā pie pasākumiem, lai uzlabotu lauksaimnieku stāvokli pārtikas ķēdē un aizsargātu viņus pret negodīgu tirdzniecības praksi. Ņemot vērā, ka lauksaimnieki bieži ir visneaizsargātākais posms pārtikas vērtību ķēdē, šīs darbības var attiekties uz tirgus pārredzamības nodrošināšanu, godīgas tirdzniecības prakses un lauksaimniecības importa stingrākām kontrolēm.

Informāciju sagatavoja **Iveta Tomsone**,
LLKC Apgāda vadītāja

Makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kartes var iegādāties internetā: makskeresanaskarte.lv.

Izplatītājs: Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs, tālr. 29460886.

Termiņš, kura laikā var iesniegt pieteikumu, iesniegumu vai atskati.

Gramativediba un nodokli!

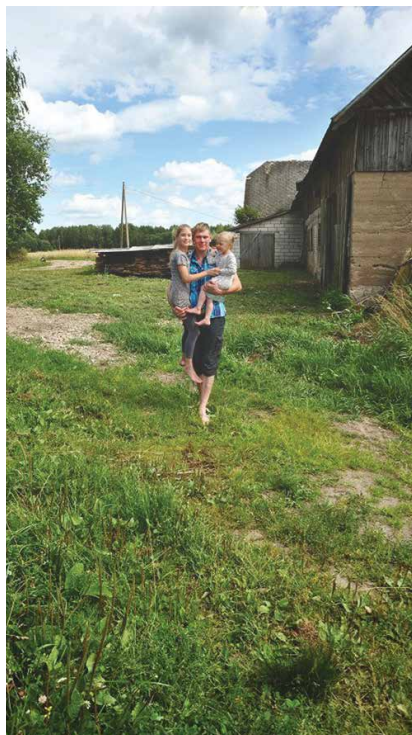
Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

LAUKU ATTĪSTĪBA

DZIMTA DOD SPĒKU DARBOTIES

Kārķu pagastā 2017. gada decembrī Latvijas simtgades pasākumu ietvaros notika Kārķu simtgades ekspozīcijas un kalendāra atvēršana, kas veltīts dzimtām, kuras pagastā dzīvo četras, piecas un vēl vairāk paaudžu – tajā skaitā Tobīsu ģimene.

Toreiz projekta vadītāja Sandra Pilskalne uzsvēra: “Mēs esam pateicīgi visiem iedzīvotājiem, kuri ļāva ielūkoties dzimtu albumos, tādējādi atklājot jaunus notikumus un līdz šim nezināmus faktus pagasta vēsturē. Kalendārā ir 12 mēneši, tāpēc no plašā materiālu klāsta izvēlējāmies 12 dzimtas ar stiprām saknēm un kupliem zariem. Piedaloties projektā, ģimenes pārstāv vairākas dzimtas, kuru saknes un zari savijušies. Lai mēs spētu pagriezt laika ratu atpakaļ, pie senajām fotogrāfijām ir pievienots 2017. gadā uzņemts foto ar to pašu vietu un pat personu vai viņa pēctečiem”. Viena no dzimtām, kas bija pārstāvēta “Simgades kalendārā” bija “Tūžu” māju saimnieki Tobīsu ģimene, kuras saknes atrodamas Kārķos jau turpat divsimt gadu. Par kalendāra “varoni” kļuva Jurgis, kurš kopā ar savām meitām pozēja tajā pat vietā pie mājas, kur viņa vectēvs.

Jurgis pozē novada dzimtu kalendāram

Foto: ģimenes arhīvs

Jurgis, Sandis, Irita un drons

Kopīgi pieņemts lēmums

Tikpat nozīmīgs 2017. gada rudens bija arī zemnieku saimniecībai “Tūži”, jo tieši tad par saimniekiem kļuva māsa Irita Kandavniece (viņa oficiāli ir īpašniece) un viņas brāļi Sandis un Jurgis Tobīsi. Saimniecības mūžs gan ir krietni garāks, to 1992. gadā dibināja viņu vecāki Raitis un Ligita Tobīsi. Viņi, uzsākot saimniekot, nodarbojās gan ar lopkopību, gan augkopību. Jau pirmajā saimniekošanas gadā tika uzsākta sadarbība ar jaundibināto cietes pārstrādes rūpnīcu *Aloja-Starkelsen* un “Tūžos” sāka cietes kartupeļu audzēšana, kas turpinājās vairāk nekā 30 gadus. Irita stāsta, ka ģimenē kopīgi pieņemts lēmums šogad pārtraukt cietes kartupeļu audzēšanu. Lēmuma pamatā nav sadarbības problēmas ar cietes rūpnīcu, bet gan tas, ka kartupeļu audzēšana prasa vairāk resursu, arī cilvēku, bet saimniecībā iztieks tikai ar pašu ģimenes spēkiem. Vēl ļoti nozīmīgs arguments bija tas, ka audzējot cietes kartupeļus, sezona iestiepjas līdz pat valsts svētkiem un ar to jau nebeidzas, jo arī ziemas periodā ir īpaši jāuzmana iezīmotie kartupeļi sēklai. Bija sakrājies pamatīgs nogurums, viņa atdzist, tāpēc kopā pieņemts šis lēmums. Trīsdesmit hektāru kartupeļu vietā audzēs zirņus, kas izmēģināts jau pagājušajā gadā. Te nu ir vietā pateikt, ka Irita un Jurgis lauksaimniecības izglītību ir ieguvuši Jelgavā, Irita – agronomijā, bet Jurgis – uzņēmējdarbībā. Tikai vecākais brālis Sandis ir Rīgā mācījies tūrisma ziņības, bet nu arī viņš jau pirms gadiem

desmit ir atgriezies Kārķos. Viņš atzīst kādā intervijā: “Rīgā nejūt to ritmu, neredzi dabu, kā viss notiek. Te arī vajag darba rokas, vajag strādāt, tas arī ir tas, kāpēc atgriezos.” Tā nu abu brāļu pārziņā ir visa saimniecības tehnika un lauku darbi, bet Irita rūpējas par “mazajiem lēmumiem” – sējumu plānošanu, mēslošanas līdzekļu un augu aizsardzības līdzekļu izvēli un iegādi. Par sējumu plānošanu gan savs vārds ir arī sakāms Jurgim, un tas Iritai ļoti patīk, jo tad ir sarunas par to, kā taupīt resursus un tuvumā esošus vienādu kultūru laukus apkopt racionālāk, lai nav lieki vai pustukši pārbraucieni. Ar “papīru” lietām Iritai ir jātieks galā pašai, bet viņa saka: “Man patīk kārtība dokumentos”. Tāpēc viņa ir tā, kura tiek galā ar platībmaksājumu pieteikumu un to prasību izpildi. Viņa arī seko līdz visām likumdošanas izmaiņām un izprot, cik svarīgi ir dokumentēt saimniecībā pieņemtos lēmumus un izdarītos darbus, jo “Tūžos” saimnieko, augus audzējot integrēti. Ir pamatotas cerības, ka tad, kad bērni būs paaugušies, Irita aktīvi iesaistīsies lauksaimnieku organizāciju darbā vai varbūt pat politikā. “Tūžos” ir apmierināti ar sadarbību, kāda izveidojusies ar kaimiņpagasta LPKS “Ērgeme”, kuras biedri ir saimniecība. Uz kooperatīva kalti no lauka tiek vesti un tālāk realizēti graudi, kas tiek izaudzēti saimniecības 300 hektāros, un ar kooperatīva starpniecību saimniecība iegādājas lielāko mēslošanas līdzekļu daļu.

Lauka diena demonstrējumā, kas ierīkots sadarbībā ar LLKC

◀ 15. lpp.

Sadarbība ar LLKC

Savukārt z/s "Tūži" sadarbība ar LLKC Valmieras konsultāciju biroju notiek, realizējot demonstrējumu "Laukaugiem kaitīgo organismu ierobežošanas dažādos kultūraugos integrētajā augu aizsardzībā". Šī projekta laikā saimniecībā uzstādīta meteostacija, kas ļauj sekot līdzi laika apstākļiem demonstrējuma laukos. Bet projektu pieteikumu sagatavošanu iesniegšanai Lauku atbalsta dienestā viņi uztic mūsu biroja ekonomikas konsultantam Jānim Orleanam. Īpaša mūsu sarunas daļa tiek veltīta tieši pēdējā projekta realizācijai, kurā z/s "Tūži" iegādājās "agrodronu", ar kuru veikt virsmērošanas darbus laikā, kad ar traktoru

vēl nav iespējams tikt uz lauka, jo daudzas saimniecības zemes atrodas pazemās vietās. Ideja, ka šāds drons ir nepieciešams, radās Sandim, kurš "piesekoja" ukraiņu zemniekiem un pamanīja, ka kādā saimniecībā ir ap desmit droniem, kurus izmanto lauku kopšanai.

Agrodrona apgūšana

Kā piedzīvojums arī Iritai ir izvēršies projekta realizācijas nosacījums, jo tā ietvaros diviem darbiniekiem saimniecībā ir jāapgūst "agrodrona" vadīšanas prasmes. Bija skaidrs, ka šīs zinības apgūšanai, bet tā kā firma, kas veica apmācību, piedāvāja par to pašu samaksu apmācīt arī trešo drona pilotu, mazliet apdomājot, Irita pieņēma lēmumu to darīt un veiksmīgi nokārtoja gan teorijas, gan arī praktisko eksāmenu. Viņa teic, ka tas nemaz nebija grūti, jo, tā kā tā ir precīzā tehnoloģija, svarīgākais pirms darba ir visu lauka parametru ievadīšana, un tad jau agrodrons pats zina savu darbu. Protams, svarīgi ir veikt drona uzpildi un bateriju uzlādi, un par to rūpējas brāļi. Pagājušā gadā rudenī pēc pilotu apliecību saņemšanas agrodrons tika izmēģināts darbībā. Sandis, kurš uzņēmies "galvenā pilota" pienākumus, jau rudenī izmēģināja sēt starpkultūras, jo dronu var aprīkot ar sīko sēklu kastīti, un tā pirms ražas novākšanas starpkultūrām pieteiktie lauki tika apsēti un pēc labības novākšanas sasmalcinātie salmi nosēdza sēklas, ļaujot tām sadīgt.

Aktīvi Kārķu novada pasākumos

Tāpat kā daudzi kārķēnieši, arī "Tūžu" saime ir aktīva Kārķu sabiedris-

kās dzīves sastāvdaļa. Viena no Kārķu pagasta atpazīstamības zīmēm ir "Meža dienas", kas katru pavasari divas dienas notiek aprīļa beigās vai maija sākumā. Tas ir pasākums, ko visi kārķēnieši gaida un, neskatoties uz pavasara lauku darbiem, piedalās. Irita saka, ka tās ir jaukas divas kopā būšanas dienas ar bērniem, piedaloties dažādās aktivitātēs – talkās, izstādēs, koncertos un koka automobiļu sacensībās. Tās tiešām ir dienas, kad kārķēnieši satiekas un kopā svin. "Tūžu" saime atbalsta šo pasākumu ne tikai piedaloties. Nekad netiek atteikts izlīdzēt ar materiāliem, ja tiek plānoti kādi remonta vai atjaunošanas darbi Lustiņdravas dabas takā vai kur citur. Iritas brālis Jurgis ar sievu Zani rūpējas par Lustiņdravas takā izveidoto "meža vingrotavu", jo paši ir bijuši arī klāt pie tās izveidošanas. Savukārt Tobīsu ģimenes īpašumā esošajā "Dibeņu" klētī Meža dienu laikā uzņem gan koncertu, gan semināru dalībniekus.

Domājot par to, kā kopā lieliski prot sadarboties Tobīsu ģimene, Irita un brāļi Sandis un Jurgis, jāpiekrīt Kārķu simtgades kalendāra atklāšanā teiktajiem vārdiem – viss mainās – laiki, paaudzes, politiskās iekārtas, pārvietošanās līdzekļi, apģērbi, mode, darbarīki, vide, ainava, taču nemainīgas vērtības ir ģimene, dzimta, kas ikvienam dod spēku darboties.

Valda EMPELE,
LLKC Valkas konsultāciju
biroja uzņēmējdarbības
konsultante
e-pasts: valda.empele@llkc.lv
tālr. 29445406

"LAUKU LAPU" IESPĒJAMS ABONĒT

Ja vēlaties "Lauku Lapu" saņemt mājās vai birojā, izdevumu iespējams abonēt tikai par piegādes cenu gan pasta nodalās, gan "Latvijas Pasta" interneta mājaslapā:

<https://abone.pasts.lv/lv/katalogs/>.

Abonēšanas indekss – 1163.

Lauku Lapa

Izdots SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs" Apgāda
Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki,
Ozolnieku pagasts, Ozolnieku novads,
LV-3018
Tālrunis: 63050220
Apgāda vadītāja Iveta Tomsone
"Lauku Lapas" redaktore Dace Millere
Reģistrācijas Nr. 000740319
Iespiests SIA "UnitedPress Tipogrāfija"
"Lauku Lapa" var abonēt
Latvijas Pastā,
abonēšanas indekss 1163
Citējot un/vai pārpublicējot izdevuma "Lauku Lapa" rakstus, atsaucē obligāta. Pārpublicēšanai jāsaņem Apgāda rakstiska atļauja.